

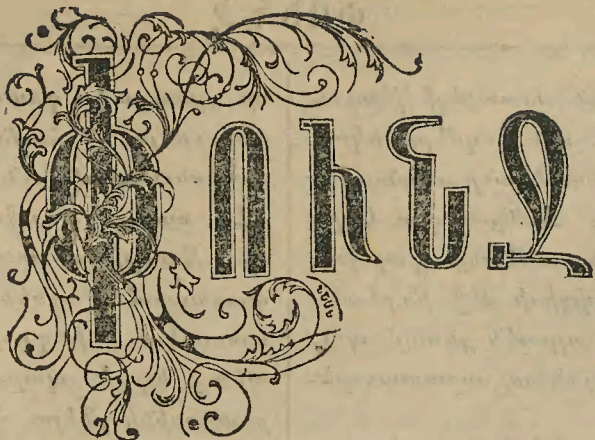
Քրիստոսը ԶՈՐԵՔԵԱՐԹԻ ԵՒ ՇԱՐԱԹ օրերը կը տոնէրսրաւուի :

Տարեկան բաժանորդացիներն է միայն չորս արծաթ մէճիտ կանխիկ վճարելի . թէ մայրաքաղաքին և իւր արուարձանաց և թէ դաւառաց համար :

Վեց և երեք ամսոց համար ալ բաժանորդ կընդունուին :

Տեղական և դաւառական թղթատարութեան ծախքը խմբագրութիւնը պիտի վճարէ :

Հատը մէկ դրէ է , և կը գտնուի մամուլաբանական Պահճէ գարու-Սուճի Պօղոս աղայի խանութը :

Ծանուցման տողը 3 դրէ է մէկ անդամի համար : Աւելի սոճան կըլլայ աւելի անդամներու համար :

Խմբագրութեան վերաբերեալ որ և է գիր ուղղելի տ. Տնօրէն-Տէր Հ. Ս. Ալաճաճեանի . Պօղոս Պաղոս բաղար Նափէյէ խան վերի յարկ թիւ 16 :

ADRESSE

H. S. Aladjadjian

Directeur du Journal Arménien **Poghegh**

16 Nafie Han, Balouk Pazar

Constantinople.

Թիւ 1745

ՇԱՐԱԹ

1883 ՓԵՏՐՎԱՐ 5

ԱԶԳԱՅԻՆ

ՀԱՆԳԱՆԱԳՈՒԹԻՒՆՔ

Կտեսնեմք, որ մեզի հետ բազումք հետաքրքիր են խմանալ երեսօղիմայ և Պօլոյ Ս. Պատրիարքաց սկսած հանգանակութեանց վիճակը, և ոմանք ծանօթութիւն կուզեն մենէ : Մեր կկարծէինք, թէ վերջին տօներու պատճառաւ ընդհատեալ է Տ. Ներսէս Պ. Պատրիարք Հօր աշխատի եռանդեամբ սկսած հանգանակութիւնը . բայց զարմանօք կ'սկստեմք թէ այդ տօնի աւուրց վրայ բաւական օրեր անցան և դեռ չարժու՞մք մը չկայ . հարցուցինք այս շտրթու քանի մը պաշտօնական անձանց և նոքա ալ անտեղեկ էին . արդեօք Պատրիարքարանի վերաջնութեան կամ այլուր փոխադրութեան և կեդրոնական վարժարանի մը հաստատութեան անհրաժեշտ համարեալ պէտքերը աւելորդ համարեցան ապա արդեօք իբր 1500 լիրա ստուրգորդ երեսելի ազգայինք դժկամակեցան տալ, կամ այլ անակալ արդէնք մը պատահեցաւ : Ի սկզբան ձեռնարկութեան այս հանգանակութեան մեծ յոյս յայտնեցինք, թէ Ս. Պատրիարք Հօր վերադարձին առաջին աւուրց մէջ, յորս մեծ սէր ու համակրանք կ'տեսնուի առ Նորին Սրբաշնութիւնն և եռանդաւ խանգ ամենուն վրայ, բաւական պիտի յաջողի հանգանակութիւնը, և գիտե՛լ տալինք թէ մի գուցէ սկսինք ու վերջանալն մէկ ըլլալով՝ ազգային այսպիսի բազում թերի ու կիսատ ձեռնարկութեանց շարքն առաւել ստուարանայ, և յարատեւութիւն ու արդիւնաւորութիւն մաղթեցինք : Չեմք գիտեր, թէ այժմ ի՛նչ յոյս, ի՛նչ դիտողութիւն, և ի՛նչ մտքմանք պէտք է, որովհետեւ ծանօթութիւն չունինք խնդրոյն պարագային վրայ, և չեմք գիտեր թէ քանի մը տող պաշտօնական ծանօթութիւն հրատարակելու ջորհ կըլլայ, եթէ խնդրեմք խոնարհաբար : Գալով Տ. Եռայի Ս. Պատրիարք Հօր հանգանակութեան կարունակուի թէն, բայց տա-

կաւին կարեւոր արդիւնք մը չը տեսնուի դժբաղդաբար . Նորին բարձր Սրբաշնութիւնը անձանձիր կըրջագայի դեռ մայրաքաղաքին թաղերը, և յորդորէ ժողովուրդն ի մասնակցութիւն, յանձնախումբեր կ'կազմէ, և միւս կողմանէ պարտուց բարձման յանձնաժողովն ալ սկսած է փոյթութեան ներքի է՝ գէթ երբեմն անկեղծութեամբ ու արդարութեամբ գրել՝ այս յանձնաժողովն իւր կազմակերպութեան եռամսոյ ժամանակէն մինչև մօտ ժամանակներս ո՛չ միայն նշանակելի արդիւնք մը ունեցած է ի բարձումն պարտուց, այլ իբր 1500 լիրայի գումար մ'ալ ինքը ծախք ընելով՝ ի բարդումն պարտուց ծառայած է յաշտմոյս և յանգեցաւ հակառակ իւր կուսման և պաշտաման : Այսպիսի ժամանակի մը մէջ, յորում Պօլէն խնայողութեան, անտեղութեան գտներ կ'աւանդուէին երեսօղիմայուց, ո՛չ նուազ մեղադրանաց արժանի է պօլսեցւոցս այս վարմունքն, պօլսեցւոցս՝ որ բարեք և գեղեցիկ օրինակներ տալ պարտիմք իբրև մայրաքաղաքացիք և հայկական կեդրոնցիք : Որչափ ազգեցութիւն կընեն մեր խօսքերն, երբ բոլորովին ներհակ տեսնուին մեր գործերն : Ի՛նչ և ի՛նչ. կ'ուշամք որ պարտուց բարձման պատուարժան Յանձնաժողովոյ փութաշնութեան ճօխ ու հարուստ արդիւնքն հրատարակելու բարեբաղդութիւնը կ'ունենանք այստեղ հետե :

Տփղիսէն գրուած են հետեւեալ ծանօթութիւններն՝ որոց մեծագոյն մասն գծողութեամբ կ'որոգայինք :

«Մի Հայ ուղեւոր հետաքրքիր երբ օտար երկիր և օտար քաղաք ոտք կ'սկի, բնականաբար նորա առաջին հետաքրքրութիւնը կ'լինի, տեղոյն եկեղեցին՝ ուսումնարանը և ժողովրդեան կեանքն, և վարքն ու բարքը աչքէ անցունել : Ի Տփղիս, մեր տիր նախ Վանք կ'ընտած մայր եկեղեցին, ուշագրութեամբ դիտէ՝ պատերու և պատկերներու վրայ թանձրացած փռչին, պա-

տուհաններու անմաքրութիւնը, քահանայից դատուն անքաղաքավարութիւնը . մարդու ջերմեռանդութիւնը խանդարուելով անմիջապէս թողուլ ու դուրս ելնել կուզէ . այդ եկեղեցին Տփղիսու Հայ եկեղեցեաց առաջինն է և առաջնորդանիստ . այդ եկեղեցեոյն և այլ եկեղեցեաց մէջ լուր օրերն հազիւ մէկ քահանայ կ'տեսնուի . ամենքն ալ իրենց կամաց ու հաճոյց դերի եղած են, հարցնող վրնարող և ի կարգ հրաւիրող իշխանութիւն չկայ . Տփղիսի բաւական ժողովուրդն ալ տաւիճան դղւեր է այդ քահանաներէն, որ նոցա երեսն անգամ նայիլ չեն՝ ուղեր, և իրենց նուերներն հեռոջեմէ խնայելով՝ իրենք ալ եկեղեցիէն տառած են : Եթէ այդ քահանայից վիճակն ու անցեալը քննելու ելնեմք ըստ մեծի մասին, ուսումնարաններէն փախչող և անվայել գործերով ժամանակին անցունող մարդոց խումբ մը պիտի գտնեն, որ չէ թէ քահանայութեան այլ ժամանակութեան իսկ արժանաւորութիւն չունին . հարկաւոր չէ սոցա ուսումնական վիճակն հետազօտել, որովհետեւ արդէն Պօլոյ քահանայից մեծագոյն մասն ալ տգէտ է բայց և այնպէս բարոյասէր են . իսկ Տփղիսի և ընդհանրապէս Ռուսաստանի Հայ քայանայից դրութիւնը, գործողութիւնը և ընթացքը խիստ զարգալի և մեղադրելի է . մեծագոյն մասն գիտնալ, խաղամալ, իգամալ են և այլ մարդութեանց տիպորը կենդայաջունեն . ակնածութիւն ու պատկառանք չունին ժողովրդէն, որոյ հացովը կ'ապրին : Տփղիսի մէջ «Թոկից փախած» (իսկոյն գաւմը) կանուանեն այդպիսի անպատիւ քահանաներն : Վերջապէս, Տփղիսի Հայ եկեղեցեաց մէջ ամենէն պատուաւոր և մարդութեամբ փայլող երկու եկեղեցի կ'տեսնես, Մոզնու և Ջիգրաշէն անուանեալ եկեղեցիներն . այս եկեղեցեաց քահանայից վարքն ու բարքն շատ կ'ոտարբերէ միւս քահանայից վարքէն ու բարքէն, ի բաց աւելալ Մոզնու եկեղեցեոյ երիտասարդ Յովհան-

նէս քահանայն, որ երբեք չը պատկանիր քահանայից պատուաւոր դատուն, իւր անպատիւ փորձանքով : Գաղաքին մէջ գտնուած Բեթլեհէմ եկեղեցին ալ հոչակաւոր է իւր հոյակապ շինութեամբ և բաղնիքի ու խաւորաց քանակութեամբ, բայց երբ մանես այդ տաճարը, կը տեսնես որ երեք անյադ քահանաներ միշտ միմեանց հետ կը կուտին, կամ շարունակ թատերական ձեւերով խօսակցելով կը ծաղարանեն : Որչափ Տփղիսի ազգայինք իւրեանց առաջինութեամբ և առատաձեռնութեամբ գովելի ու օրինակելի հանգիստեցած են, նոյնչափ ալ քահանայք ժլատ, ազա՛հ և անբարեգործ են . վերջին քանի մը տարուան մէջ Տփղիսի և բոլոր Ռուսաստանի Հայք բաղնադրումար նուերներ շտրհեցին այլ և այլ նպատակներու համար, բայց նոցա մէջ քանի՛ Հայ քահանայի անուն կարգացիք . ինձ կ'հաւատացունեն թէ քահանայք 100 հազարէն մինչև 10 հազար բուլլի տէր են, բայց չահաւիրութեան տիպը կուրացուցեր է իւրենց աչքը այլ միայն ժողովրդէն իրելու վարժուեր են : Կըսեն, թէ քաղաքին մէջ 24 Հայ եկեղեցի կայ և 73 քահանայ : Այս տարի հազիւ տեսնուեցաւ քահանայից միոյն կարգալոյժ լինիլն, վրան զի ժողովրդեան ըսածին նայելով՝ իւրեանց կենաց մէջ մէկ հատ տեսեր են : Մերունի ու պատուաւոր քահանայից մէկը կըսէ, թէ «Վարքով ու բարքով աշականեալ քահանայք եթէ հեռոջեմէ այնպէս պատժուին, և եթէ ժողովրդականք իրենց նուերներն այնպիսիներէն խաղաւ կ'որեն, մեր քահանայից դառ շուտով կը բարեկարգուի . Ժողովրդեան համարումն վերստին կըբաւեմք մենք շատ ենք մոռածում ոյս խնդրոյ մասին, բայց արժանաւոր և բանիմաց թեմակալ Առաջնորդի կկարօտեմք » : Վերջապէս ոյս ծերունի քահանայն այնպիսի իրողութիւններ պատմեց քահանայից մասին, որ դժուար է թէ յետին աշխարհականաց մէջ տեսնուին այնպիսի զեղծմունք :

Հողւոյ Հաց կոչուած ծաղրելի սովորութիւնը տակաւին կշարու- նակաւի չնորհիւ պորտաբոյժ քա- հանայից, և անգամ մը այդպիսի հանգիսի գտնուելու տարա- բազմութիւնն ունեցայ, յորում օտարազգիք ալ կային. քահա- նայք գինովն ալով այնպիսի խայ- տառակութիւններ ըրին, զոր կամայեմք պատմել. ժողովրդէն ամանք ալ սկսան հայհոյանք թափել նոցա վկայողներուն և ձեռնադրողին համար. հազար անգամ զղջացի ներկայ գտնուե- լուս, և չնայելով ընկերացոյ թա- խանձանքին՝ անմիջապէս դուրս ելայ տունէն: Տիպիսին անցիւր Կուր գետի վրայօք դէպի հա- րաւ Հովիտաբար կոչուած թաղը, և անդ հրապարակին վրայ կը տեսնես խումբ մը քահանայ- անդ կէտնդին կիսօրն երկար բարակ, միմեանց հետ ծաղրա- ծովութիւններ կընեն և անցա- դարձ ընող ժողովրդեան մեծ գայթակղութիւն կատարուին:

«Տիպիսի Հայ վարժարանք Պօլսոյ վարժարաններէն համե- տարար լաւ վիճակի մէջ են. բայց ցաւալի է որ իւրաքանչիւր եկեղեցւոյ կից ուսումնարան չկայ, մինչդեռ եկեղեցիները մեծ և կամուսներ ունին. ասոր ալ պատճառը քահանայք են, վա- սըն զի ինքեանք ազատ լինելով ժողովուրդն ալ կոյր պահել կու- ղեն, և կվախան որ եկեղեցւոյ հասոյթէն ուսումնարաններ բաց- ունելով՝ իրենց եկամուտը կը պակսի:

«Տեղւոյս վաճառական դասը խիստ պատուաւոր դիրք մ'ու- նի. նիւթապէս ու բարոյապէս լաւ վիճակի մէջ է. նոյնպէս և արհեստաւոր մասը: Տիպիսի ազ- դայինք հարստութեան կողմանէ առաջին տեղը կըռնեն. Տիպիսի կալուածոց մեծագոյն մասն Հա- յոց ձեռքն է, դատարանաց պաշտօնեայք մեծաւ մասամբ Հայ են. միով բանիւ՝ Հայք պա- տիւ ու ազգեցեալութիւն ունին իւր- եանց անխնայ աշխատութեամբ և գործունէութեամբ:

«Այս մի քանի տարուան մէջ Պօլսէն 72 ընտանիք եկան այս անդ. բայց սակաւք բազմաու- րեցան, և մեծագոյն մասը թըշ- ուառութեան մէջ մնաց: Խոր- հուրք կուտամք, որ սնտի բազմախնդրութեամբ չթշուա- ռացունեն զիրենք և իրենց ըն- տանիքներն: Ստոյգ է, թէ Թուրքիոյ ժողովրդեան, մասա- ւանդ Հայոց վիճակն շատ վա- տայաւ վերջին պատերազմէն յետոյ, բայց և այնպէս պէտք է մտածել որ առանց ստակի և առանց հիմնաւոր արհեստ գիտ- նալու՝ Տիպիսի և այլ տեղեր դադ- թիւն մեծ անխոհմտութիւն է,

և հետեանքն անտանելի թշուա- ռութիւն է. այս կողմերը եկող- ներուն խեղճութեամբ ակնատես եղած եմք: Ձեմք ուղեր կարդ- մը անպատիւ անձանց վրայ խօ- սիլ, որք Տիպիսի մէջ ինքեանք խայտառակ ըլլալէն յետոյ՝ պօ- տեցւոյ անունն ալ արտաւարե- ցին:

«Պագու-Տիպիսեան և Պա- թում-Տիպիսեան երկաթուղեաց շինութիւնք աւարտեցան, և եր- թեւեկութիւնք սկսան:

Ղալաթիոյ Ս. Լուսուորիչ ե- կեղեցւոյ ժամակոյններէն վանե- ցի Մկրտիչ եղբայրն՝ որ 7 տա- րիէ հետէ այս պաշտօնին մէջ կգտնուի, Պէյօղլուի ոստիկա- նութեան բանտն է՝ 1 ու կէս ա- միսէ հետէ, հրձգութեան (գուն- տագճի) ծանր ամբաստանու- թեամբ: Եկեղեցւոյն կից տունը 1 ու կէս ամիս յառաջ կըրկի տրուած ըլլալով, ժամակոյններն ալ՝ իրեն դրայք նոյն տան՝ հարցաբնութեան ենթարկուե- ր են. Մկրտիչի ընկերք աներկիւղ պատասխանելով ազատեւ են, բայց Մկրտիչ առ ահի և տգի- տութեան խառնաշփոթ պատաս- խաններ ալով՝ իւր վրայ կա- կած յարուցեր է: Պառկած սեն- եակէն կապերտի մը կտոր դըր- նուեր է, որ յիշալ տունը ձգ- ուած հրդեհիչ ձրարին մէջ գտնուած կապերտին կտորին կնամի եղեր: Տանը տղան ը- սեր է, թէ Մկրտիչ ինձ ըսու- որ այդ տունէն ելէք, վասն զի ականը պիտի պայթի. Մկրտիչ առ ահի ուրացեր է այս խօսքը, մինչդեռ արդարեւ ըսեր է, ո- րովհետեւ արդարեւ նոյն օրերը փո- ղոյին ականը յորդած ու դար- շահատութիւնը տիրած է եղեր, և մինչև իսկ թաղական խոր- հուրքն բողբ բարձեր է առ թաղապետութիւնն ականը շինե- լու և փողոցին բնակիչքն, ան- ցուդարձ ընողներն և եկեղեցի յաճախողներն դարշահատութե- նէ ազատելու համար: Ահա ա- սիկ այս երկու կէտերն, կա- պերտի կտորին նմանութիւնը և այդ խօսքը չարաչար մեկնուեր, և Մկրտիչի առ ահի տուած խառնաշփոթ պատասխանները խեղճին բնատարկութեան պատ- ճառ եղած են, և թերեւ ծանր պատժոյ դատապարտուի՝ թէ պէտք եղած օգնութիւնը Հառ- նի իրեն: Ղալաթիոյ թաղական խորհուրդն աշխատեւ է եկեղեց- ւոյն այս խաղամուտայ աշխատա- ւորին ազատութեան համար. սրջամի աշխատած է արդեօք, որ յաջողած չէ: Ստէպ առա- ջարկած եմք Պատրիարքարանի

որ լրագրաց գրածներն աչքէ անցունելու համար յատուկ քարտուղար մը ունենայ, նոյն- պէս ստէպ առաջարկած եմք, որ Պատրիարքարանը յատուկ փաստաբան մ'ունենայ. այսպիսի գատական խնդրոց ժամանակ պէտք եղած պաշտպանութիւնն բոս օրինի ընելու համար առա- ջի գատարանաց: Ժամանակը փոխուած է. Պատրիարքարա- նէն միայն գրով դատ մը պաշտպանել, անմեղ մը ազա- անել, տղայութեամբ, անուշա- դրութեամբ կամ տգիտութեամբ յանցաւոր գտնուող մը փրկել կարելի չէ. ըստ օրինի փաստա- բանութիւն պէտք է: Բայց մեր առաջարկութիւնք մնացած են անյսելի: Արդ՝ ըստ սովորու- թեան, Պատրիարքարանի ու- շագրութիւնը կհրաւիրեմք աշ- խատաւոր ժամակոյ Մկրտիչի բանտարկութեան անցից վրայ, սակայն ի՞նչ միջոց ի գործ պի- տի դրուի. Բարու-քահանայի Էֆէնտին գտտական նախարարին կամ այլ պաշտօնակալի մը պի- տի երթայ խօսի, և պատասխան պիտի ընդունի թէ ըստ օրինի կնայուի, անհոգ եղիք. այսչա- փով կը կարգադրուի խնդիրն. Պատրիարքարանի յատուկ փա- տաբան պէտք է, որ դատորա- նին ներկայանայ և ըստ ամենայն օրինաց խօսի ի՞նչ որ պարտու- պաշտօնէն է: Յատուկ փաստա- բան պէտք է առաջնորդարա- նաց համար ալ. ազգային բա- զում խնդիրներ, կալուածական, հոգային և այլն և այլն, առ ի չգո- յէ օրինաւոր պաշտպանութեան կորուստն են և բազմութիւն ազ- գայինք մնաւում: Ղալաթիոյ եօթնամեայ ժամակոյը եթէ իւ- րեւ հրդեհիչ պատժուի, պատիւ կըսէ՝ Ղալաթիոյ եկեղեցւոյ մատակարարութեան:

— Բաղէշէն՝ ուր առաջնորդա- կան ընտրելեաց ցանկ զրկուած էր, հեռագրեր են ի Պատրիար- քարան որ ուրիշ ցանկ մը դըր- կուի: Մնշուշտ ընդունելի չեն համարուեր առաջարկեալ ընա- րելիք: Որպէս զի այսպիսի ան- կարգութիւնք չպատահին, ամ- բաստանեալ կամ անուանարկեալ եկեղեցականներն՝ ընտրելեաց ցանկերէ հեռի պահել պէտք է:

— Պատրիարքարանէն հեռա- դրուեր է առ կուսակալն Սե- բաստիոյ, թէ Բ. Դրենն հրամա- նագիր առնուած ու ճանքայ հանուած է՝ Տ. Եղեանան Սըրա- զանն Սմատիայէն հանելու հա- մար, և թէ՛ կինդրուի ազգա- րարել որ ուղևորիլ պատրաս- տուի մինչև ցժամանումն հրա- մանագրոյն:

— Պատրիարքարանէն ի պաշ- տօնէ կժամուցուի, թէ առաջի-

կայ Ս. Սարգսի կիրակէ աւուր համար տարւոյս օրացուցին մէջ անուշադրութեամբ հարանիք նշանակեալ է, և թէ՛ փոխանակ նոյն կիրակէի, երկուշարթի դի- շեր կամ՝ երեքշարթի առաւօտ պիտի կատարուի Պաակի խոր- հուրդը:

Խոսք մը ուրիշ է նոյնից
Առ Մեծ. Յ. Կ. Էֆէնտի յԱ- մասիա: — Ենորհ ըրէք ռըֆէ և հատուցանել Փունջի առնելիքն՝ առանց այլ ևս յապաղելու:

Առ Մեծ. Բ. Կ. Էֆէնտի ի Մի- ջագիւղ Կէյլէի: — Հաճեցէք ռըֆէ և հատուցանել Փունջի առնելիքն՝ առանց այլ ևս յա- պաղելու:

Առ Մեծ. Տ. Ս. Ե. Էֆէնտի ի Մարզուան: — Յօժարեցէք ռըֆէ և հատուցանել Փունջի առնե- լիքն՝ առանց այլ ևս յապաղե- լու:

Առ Արժ. Տ. Չ. ի Մարզուան: — Բարեհաճեցէք ռըֆէ և հատու- ցանել Փունջի առնելիքն՝ առանց՝ այլ ևս յապաղելու:

Առ Մեծ. Յ. Պ. Էֆէնտի ի Պալքէսէր: — Եթէ հնար է՝ զթացէք ռըֆէ և հատուցանել Փունջի առնելիքն՝ առանց այլ ևս յապաղելու:

Առ Մեծ. Մ. Մ. Էֆէնտի յՈր- տու: — Եթէ կամիք՝ շնորհ ը- րէք ռըֆէ և հատուցանել Փուն- ջի առնելիքն՝ առանց այլ ևս յապաղելու:

Առ . . . Առ . . . Առ . . . և այլն . . . և ըն . . . և ըն . . .

Փունջի բաժանորդագրիներն յիշեալ Մեծապատիւ և Արժա- նապատիւ անձերէն և այլ Մե- ծապատիւ և Արժանապատիւ և Գերապատիւ անձերէն ստանալու համար երկար ժամանակ աշխա- տելէն և ամեն միջոց ի գործ գնել և չյաջողելէն յետոյ, ըս- տիպում եմք վերջապէս հրա- պարակաւ իրեն ռըֆէ-ն խնդ- րել, իրենց գթութեան բարե- հաճութեան և յօժարութեան ուրքը դիմելով: Եթէ ուրիշ գործ ու պաշտօն ունենայինք, եթէ լրագրին առանց դրամի, առանց Էֆէնտի դրամի հրատարակել կա- րելի ըլլար, եթէ օգով անանիլ օգով զգեստաւորիլ և օգի միջ ընտիլի կարելի ըլլար՝ շատոնց նուիրած էինք Փունջի անվճար մնացած բաժանորդագրիներն, Փունջն Յօրեւեանի հանդէսներու, Յօրեւեանի առթիւ քաջալերա- կան ցոյցերու և ընծայարեւու- թեանց չապասէր, որովհետեւ թէպէտ բազում տարիներէ հե- տէ կհրատարակուի, բայց չկըր- նար ամբարտաւանիլ և ըսել թէ ծառայութիւն մը կամ ծառա- յութիւններ ըրած է Ազգին. Փունջը իրեն բաժանորդ գրուող-

ներքին ունեցած առնելիքները իրեն հարկին մէջ կգտնուի, և գուհ կըլլայ՝ եթէ գտնէ ներկայ հրատարակութեան յետոյ ստանալ ուրիշ : Արդեօք չափազանցութեամբ կվարուի՞ր այս հրատարակութեան ընկերութեան արդեօք դատական որ և է մարմին մը վճարած է, որ Փոստի հրատարակութեան ծախքերն ճշիւ ու կանխիկ վճարուին, և առնելիքներն աւելծար մնան, և առնելիքներն հոսկ ուրեմն իրեն ողորմութիւն խնդրուին : Կցուի՞ր, կկարմրի՞ր, երբ այսպիսի խնդրոյ մը համար մեր բնութեան հակառակ այսպիսի երկարարանելու վիճակի մէջ կը գտնուի՞ր զմեզ . . .

ԱՅԼ ՆԻ ԱՅԼՔ

* Պէտքի ունենան դեռպան Ստատուլս հիւանդ՝ Վիէնայի օսմանեան դեռպան ընտրուած լլալով՝ ըստ սովորութեան ծախուցուեր է Աւստրիոյ կառավարութեան, հաճութիւնը առնու համար :

* Լիբանանու կառավարիչ Բիւթիմ փաշայի պաշտօնավարութեան շրջանին լրումն մօտ քէլալով (Ապրիլ ամսոյ մէջ), 1861 թ. կարգադրութեան համաձայն՝ Բ. Դուռը կարգարարէ մեծ տէրութեանց դեռպանաց, նոցա հետ համաձայնութեամբ նոր ընտրութիւն ընելու համար :

* Դանձուց պաշտօնատուներ հինգշաբթի պաշտօնակալաց Յուլի ամսականը վճարեց :

* Պօլսոյ պապական նուիրակ Մ. Բօթէլլի՝ երէկ առաւօտ մայրաքաղաքս եկաւ :

* Ռուսական դեսպանը չորեքշաբթի գիշեր խնճոյք տուաւ դեսպանաց :

* Ալիքիւն-Տրիպոլիոյ խաւրական հիւպատոսին Դաւանն ու օսմանեան սպայ մը՝ թատրոնին մէջ կռուի բռնուեր են և այս պատճառաւ յուղմանք ծագեր է, բայց մանրամասն տեղեկութիւն չկայ :

* Պօլէն ի Վիէնա գրեր են, թէ Բ. Դուռը Պուլքարիոյ իշխանութեան յատուկ պատուանշան սահմանելու հաճութիւն չտար, բայց կհաւանի որ իշխանը մինչև սահմանեալ աստիճան մը օսմանեան շքանշաններ տալու արտօնութիւն ունենայ :

* Արեւելեան-Բուսթիլի նահանգապետ Սէլքօ փաշա դարձեալ խնդրեր է Բ. Դրնէն, որ ըստ առաջարկութեան ազդային ժողովոյ՝ նահանգին տարեկան հարկը 240 էն 180 հազար իրաւի իջնէ : Յայտնի է, թէ արդէն խնդրուած էր Բ. Դրնէն, բայց մերժուած էր :

* Դարասաղի իշխանութիւնը տեսնելով, որ մեծ տէրութեանց ուղղեալ առաջին ծանուցագրոյն մէջ նշանակուած 13 աւուր պայմանաժամն լրացած է, երկրորդ ծանուցագրով մը յայտարարեր է թէ սահմանաց խնդրոյն չկարգադրուելուն պատասխանաբար ուղեւորներն չվերաբերիր, թէ՛ այսուհետեւ իբրեւ չեղեալ կհամարուի ի Զէթինէ հաստատեալ պայմանագիրն, և թէ Մաթաւօշ ու Վատինա ըսուած տեղերը կապահանջէ : Դարասաղի իշխանութեան այս իրարանցումն թիրիմացութեան արդիւնք համարուելով, կկարծուի թէ դարձեալ Բ. Դրնէն և Դարասաղի իշխանութեան մէջ ուղղակի կը կարգադրուի սահմանաց ուղղութեան խնդիրն :

* Իսթամպուլ կգրէ, թէ Սէլանիկի, Գոսուլայի և Եքոտայի նահանգաց մէջ աւստրիական պաշտօնակալք բանասրկութեանց մէջ գտնուելուն պատճառաւ, Բ. Դրնէն ազգու հրամաններ զրկուած են նահանգապետաց, որ զգոյշ ու աշուրջ գտնուին :

* Գերմանական լրագրերէ կիմացուի, թէ Պ. Կլատթերն պիտի առաջարկէ ելեր, որ Անգղիոյ կառավարութիւնը եգիպտական հարկին տեղ 12 միլիոն լիրա քանի մը բաժնով վճարէ օսմանեան կառավարութեան և եգիպտոսի : Իշխանութիւնը 21 տարուան մէջ մօտն առ մօտն վճարէ զայն Անգղիոյ կառավարութեան :

* Ըստ Սթանտարտի Բ. Դրնէն շրջաբերական զրկուեր է երկրին ամեն կողմերը, որ եգիպտոսէն աքսորեալ քաղաքական յանցաւորները որեւէ տեղ չընդունին :

* Զինուորական պաշտօնատան քարուղորներէն Սայիտ պէյ՝ երեքշաբթի գիշեր ժամը 4ին ատենները, ընտանեօքն հանդերձ նստած ժամանակ, դրացիներէն Միւնիպ պէյ այցելութեան եկեր և նորա հետ ուրիշ սենեակ մը քաշուեր է : Խօսակցութեան ժամանակ Սայիտ պէյ գրպանէն խել մը թուղթեր հանելով հիւրին տուեր, և խելոյն ատրճանակ մը պարպեր է իւր վրայ : Մերձակայ ոտիկանութեան հարիւրապետն անյայտազ հասեր է ոտիկանօք, բայց Սայիտ պէյ հինգ վայրկեան վերջը մեռեր է : 33 տարեկան էր : Պատճառն դեռ անյայտ է :

* Սիվրիհիսարի գետոյն ջուրերըն վերջին աւուրց յորդառաւանձեռոց պատճառաւ յորդելով 70 եղն և երկու հալիւք հեղեղներէն տարուեր են : Հովուաց մէկն ազատեր է, բայց

միւսն՝ 21 տարեկան՝ սյրի կնոջ մը միակ որդին՝ ընկղմեր է, որոյ խեղճ մայրն խեղդարեր է, որդւոյն գիւղը տեսնելուն պէս :

* Բարձրագոյն հրամանաւ մարտատան յանձնուեր է վճարել ռուս հպատակաց հին պահանջն, որ յատուկ յանձնաժողովոյ մը միջոցաւ քննուած հաստատուած է :

* Պէրուի Սէմէրաթ լրագիրը կծանուցանէ, թէ Մարոգի աւար մը՝ որ Սիրիոյ Խըյամ գիւղին մէջ Ապտուլահ անուն մէկուն տունը հիւր էր, խնացուցեր է հիւրընկալին թէ, գիւղին արեւմտեան կողմը բարձունքը գանձ մը կգտնուի, բայց զայն հանելու համար պէտք է գեղեցիկ աղախին մը տալ իրեն, և գանձուն գտնէ կիսուն չափ ոսկի ու արծաթ ժողովելով արկղի մը մէջ գնել և այն տեղը տանիլ : Ապտուլահ իսկոյն իւր աղջիկն ի կնութիւն տուեր, և գիւղացիներէն ժողովեր է ուղղւած ոսկի ու արծաթը : Որոշեալ օր մը բոլոր գիւղացիք մարդեցիին հետ բարձունքը գացեր են, և նա ոսկի ու արծաթով լի սնուկը առնելով քարանձաւ մը իջեր է՝ գանձն վեր հանելու համար : Քանի մը ժամ ետքը գիւղացւոյն մէկը վար իջնելով և ո՛չ մարդն և ո՛չ սնուկն չգտնելով՝ վեր ելեր ծանուցեր է խաբէութիւնը, և գիւղացիք պարզամիտ Ապտուլահի օձիքը բռներ են իբրեւ խորհրդակից ու գործակից խորեքային :

* Իւսկիւտարէն Զամբա երկաթուղի շինելու զրոյցը՝ որ երկու տարիէ հետէ կայ, հաստատութիւն կգտնէ այս օրերս : Կրտսի, թէ առաջարկեալ ծրագիրն, յետ փոքր ինչ բարեփոխութեան ընդունուած և պալատը զրկուած է ի վաւերացումն : Թերեւս այս ճանապարհին շինութեամբ սկսի շէնեալ Իւսկիւտար, որ ժամանակէ մը հետէ ամեյաւաղ սկսած է ճանապարհաց երկարութեան, և ամառուան փոշւոյն ու ձմեռան տղմին սնտանելի լինելուն պատճառաւ :

* Հեռագիրն թէպէտ ծանոց, թէ Լոնտոնի գանուրեան դեսպանաժողովոյ բանակցութիւնք գաղտնի պիտի մնան, սակայն գարձեալ ծանօթութիւններ կը արուին : Կրտսի, թէ դեսպանաժողովն հակառակ է՝ Դանուրի հին յանձնաժողովոյ արտօնութիւններն վերահաստատելու : Դեսպանախորհուրդն հաստատուն կենայ իւր մէկ որոշման մէջ, այսինքն՝ բուսնական պատուիրակ չընդունել Պէրլինի դաշնակիրն ստորագրող տէրութիւն :

ներէն չըլլալուն համար, և պուլքարական պատուիրակ՝ օսման նեան հարկատու իշխանութիւն մը ըլլալուն համար : Այս վերջինը պիտի կրնայ իւր առաջարկութիւններն ու առարկութիւններն Լոնտոնի օսմանեան դեսպան Միւրիլիս փաշայի միջոցաւ ներկայացունել դեսպանախորհրդոյն :

* Բուսնայի տէրութեան և Պուլքարիոյ իշխանութեան մէջ Արապ-Թապաւ ըսուած տեղէն տիրապետելու համար գտնուած խնդիրն՝ ինչպստ Բուսնայի լուծուեր է : Պէրլինի գաշնաղիւրն ստորագրող տէրութիւնք հրաւիրեր են զԲուսնիա և ըղ-Պուլքարիա, որ իրենց պատուիրակները կարգեն՝ յիշեալ տեղն Բուսնայի յանձնելու համար :

* Լոնտոնի Դանուրեան դեսպանաժողովոյն մէջ, գերմանական դեսպանը ամենայն զօրութեամբ կգիմագրէ եղեր՝ Ռուսիոյ առաջարկութեանց :

* Դաղիոյ վաճառականաց և արհեստաւորաց կողմանէ աղերսագրով ծանուցուեր է նախագահին, թէ նախարարական ըստէպ. փոփոխութիւնք կլինասեն երկրին վաճառականութեան ու արհեստից : Նախագահն խոստացիր է աշխատիլ ի բարեօքումն սոյն վիճակին :

* Հոլանտայի թագաւորն ու թագուհին մօտերս Լոնտոն կուգան :

* Ռուս վաճառականք ընկեկերութիւն մը կազմեր են ի Ռուսաստան, Ռուսաց և Պալքանի Սլավ ժողովրդոց մէջ առեւտրական յարաբերութիւնն ընդարձակելու համար, և Պուլքար ղօրաց համար 30 հազար կանգուն չուխայ ապսպրուեր է Ռուսիոյ գործարանաց միոյն :

* Աւստրիոյ կառավարութիւնը օր յօրէ կուկցունէ զինուորական պատրաստութիւնները : 100 հազարէ բաղկացեալ պահեստի բանակն 130 հազարի վերածուեր է : Ամեն օր Աւստրիոյ կայսեր նախագահութեամբ նախարարաց ժողով կգումարի, և զինուորական պատրաստութեանց ու փոխադրութեանց նորանոր միջոցներու վրայ խորհրդակցութիւն կըլլայ :

* Նաբոլէոն իշխանը՝ բանտէն արձակուելէն յետոյ՝ Փարիզի հրապտարակին վրայ ունեցած ապարանքը գացեր բնակեր է :

* Գերմանիոյ կառավարութիւնըն հրամայեր է ուղաւարդներ ըլլող պատերազմիկ նաւերն, որոնք այլ և այլ ուղղման գիրքեր պիտի երթան ի կըթութիւն : Բազմաթիւ սպայից ատտիճանք բարձրացեր են :

